

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI SAN'AT,
MUSIQA VA IJODIY FAOLIYAT ORQALI ESTETIK
TARBIYALASH**

KOSIMOV ABDULAZIZ DURDIKULOVICH

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

“Maktabgacha ta’lim” kafedrası katta o‘qituvchisi

Abdulaziz@dtpi.uz

Annotatsiya. *Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni san'at, musiqa va ijodiy faoliyat orqali estetik jihatdan tarbiyalashning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Bolalarning badiiy didini shakllantirish, go'zallikni his etish va estetik qadriyatlarga hurmat bilan munosabatda bo'lish ko'nikmalarini rivojlantirishda san'at va musiqa mashg'ulotlarining o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, ijodiy faoliyat bolalarning hissiy olamini boyitish, ularning mustaqil fikrlashi va tasavvurini kengaytirishda muhim vosita sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada pedagogik tajriba va zamonaviy metodlardan foydalanish orqali estetik tarbiyani samarali tashkil etish yo'llari taklif etilgan.*

Kalit so'zlar. *Maktabgacha ta'lim, estetik tarbiya, san'at, musiqa, ijodiy faoliyat, estetik did, badiiy tarbiya, bolalar ijodi, go'zallikni his etish, pedagogik metodlar.*

**ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ДЕТЕЙ
ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ ИСКУССТВО,
МУЗЫКУ И ТВОРЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ**

Аннотация. *В статье рассматриваются теоретические и практические основы эстетического воспитания детей дошкольного возраста посредством изобразительного искусства, музыки и творческой*

деятельности. Анализируется роль занятий изобразительным искусством и музыкой в формировании художественного вкуса детей, развитии навыков чувства прекрасного и уважения к эстетическим ценностям. Творческая деятельность рассматривается как важный инструмент обогащения эмоционального мира детей, развития их самостоятельного мышления и воображения. В статье предлагаются пути эффективной организации эстетического воспитания с использованием педагогического опыта и современных методов.

Ключевые слова: Дошкольное образование, эстетическое воспитание, искусство, музыка, творческая деятельность, эстетический вкус, художественное воспитание, детское творчество, восприятие прекрасного, педагогические методы.

AESTHETIC EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ART, MUSIC AND CREATIVE ACTIVITY

Abstract. This article discusses the theoretical and practical foundations of aesthetic education of preschool children through art, music, and creative activities. The role of art and music classes in the formation of children's artistic taste, the development of skills to feel beauty, and respect aesthetic values is analyzed. Creative activities are also considered as an important tool for enriching the emotional world of children, expanding their independent thinking and imagination. The article suggests ways to effectively organize aesthetic education using pedagogical experience and modern methods.

Keywords: Preschool education, aesthetic education, art, music, creative activity, aesthetic taste, artistic education, children's creativity, perception of beauty, pedagogical methods.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim bolalik davrining eng muhim bosqichlaridan biri bo'lib, unda bolaning shaxs sifatida shakllanishi, dunyoqarashi, ma'naviy-axloqiy qarashlari, estetik didi va ijodiy qobiliyatlari rivojlanadi. Estetik tarbiya bolalarning nafosatni anglash, go'zallikni qadrlash, san'at asarlarini idrok etish, ijodiy fikrlash hamda o'zini ifoda etish qobiliyatini shakllantiradi. San'at, musiqa va ijodiy faoliyat esa estetik tarbiyaning asosiy vositalari sifatida muhim o'rin tutadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida estetik tarbiyani samarali tashkil etish nafaqat ta'lim mazmunida, balki pedagogik texnologiyalar, o'yin metodlari va integratsiyalashgan yondashuvlar orqali amalga oshiriladi.

Ushbu maqolada san'at, musiqa va ijodiy faoliyatning estetik tarbiyadagi o'рни, ularning bolaning ruhiy va ma'naviy rivojiga ta'siri, shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etishning afzalliklari yoritiladi.

ASOSIY QISM

Estetik tarbiya – bu bolalarning hayotdagi va san'atdagi go'zallikni anglash, estetik his va didni shakllantirish hamda estetik baholash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan ta'lim-tarbiya jarayonidir. Estetik tarbiya pedagogika fanining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u bolalarni nafaqat san'at bilan tanishtirish, balki ularda nafosatga bo'lgan ehtiyojni uyg'otish va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Estetik tarbiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- go'zallikni ko'ra bilish va qadrlashga o'rgatish;
- estetik his-tuyg'ularni shakllantirish;
- san'at asarlarini idrok etish madaniyatini rivojlantirish;
- ijodkorlik qobiliyatlarini namoyon etishiga ko'maklashish;
- musiqiy, badiiy va tasviriy faoliyat orqali ruhiy-ma'naviy olamni boyitish.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun estetik tarbiyaning ahamiyati shundaki, bu davrda ularning sezgi organlari faol rivojlanadi, tasavvuri kengayadi, his-

tuyg'ulari boyiydi va ijodiy qobiliyatlari shakllana boshlaydi. Shuning uchun ham estetik tarbiya tarbiyachi va pedagoglarning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

San'at inson tafakkuri va ruhiyatining mahsuli bo'lib, uning tarbiyaviy, estetik va axloqiy ta'siri juda kuchlidir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida san'atning turli yo'nalishlari – tasviriy san'at, haykaltaroshlik, naqsh chizish, qo'l mehnati mashg'ulotlari orqali bolalarni estetik tarbiyalash mumkin.

San'at vositasida amalga oshiriladigan estetik tarbiyaning asosiy yo'nalishlari quyidagilar hisoblanadi:

- badiiy tasvirlash ko'nikmalarini shakllantirish;
- ranglar uyg'unligini anglash va estetik idrok etish;
- ijodiy fikrlashni faollashtirish;
- tasviriy faoliyat orqali estetik his-tuyg'ularni rivojlantirish.

Maktabgacha yoshdagi bolalar san'at mashg'ulotlari orqali o'z atrofidagi olamni tasvirlashni, tabiat va buyumlardagi go'zallikni his qilishni o'rganadilar. Ularning chizgan rasmlari real voqelikning oddiy nusxasi bo'lishi shart emas, aksincha, ularning shaxsiy tasavvuri va ijodiy yondashuvini ifoda etadi.

Musika estetik tarbiyaning eng ta'sirchan vositalaridan biri bo'lib, u bolalarning emotsional olamini boyitadi, ularda musika madaniyatini shakllantiradi va ma'naviy kamolotiga hissa qo'shadi. Musika mashg'ulotlari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

Musiqaning estetik tarbiyadagi ahamiyati quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

- musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantiradi;
- ritm, ohang va tempni sezishni kuchaytiradi;
- bolalarda emotsional sezgirlikni oshiradi;
- estetik did va musiqiy qiziqishni shakllantiradi;
- milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Musika bolalarning nafaqat estetik, balki nutqiy, aqliy va ijtimoiy rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Qo'shiqlar kuylash, musiqa tinglash, ritmik harakatlar bajarish orqali bolalarda musiqiy tafakkur shakllanadi. Shu bilan birga, milliy qo'shiqlar va kuylar orqali ularni xalq og'zaki ijodi va milliy an'analar bilan tanishtirish imkoniyati yaratiladi.

Ijodiy faoliyat maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar estetik tarbiyasining muhim tarkibiy qismidir. Ijodkorlik bola shaxsining tabiiy ehtiyojlaridan biri bo'lib, uning tasavvur dunyosini boyitadi, yangicha fikrlash, kashfiyot qilish, o'z hissiyotlarini ifoda etish imkonini beradi. Psixolog olimlar L.S. Vigotskiy, A.V. Zaporozets, S.L. Rubinshteynlarning ta'kidlashicha, ijodiy faoliyat bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Ijodiy faoliyat bolalarda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik, go'zallikni yaratishdan zavqlanish kabi sifatlarni shakllantiradi. Misol uchun, rasm chizish mashg'ulotlarida bolalar ranglar uyg'unligi va kompozitsiya yaratishni o'rganadilar. Teatr o'yinlarida esa ular emotsional ifoda, nutq madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Plastilin bilan ishlash yoki origami san'ati esa barmoqlar mayda motorikasini rivojlantirib, bolaning ijodiy tafakkurini kengaytiradi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bolalarda ijodiy faoliyatni erta rivojlantirish ularning umumiy rivoj darajasini oshiradi, estetik his-tuyg'ularini boyitadi va kelajakdagi ta'lim bosqichlari uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Maktabgacha ta'limda estetik tarbiyani yuqori darajada tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlardan samarali foydalanish muhimdir. Bugungi kunda ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar va integratsiyalashgan yondashuvlar bolalar estetik tarbiyasining samaradorligini oshirmoqda.

STEAM yondashuvi — ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasiga asoslangan holda ta'lim berish usulidir. Bu yondashuvda san'at komponenti alohida ahamiyat kasb etadi. Misol uchun, bolalar

geometrik shakllar asosida rasm chizish yoki konstruktor orqali estetik shakllar yaratish orqali ijodiy tafakkurni rivojlantiradilar.

Integratsiyalashgan ta'lim texnologiyasi estetik tarbiyani boshqa fanlar bilan bog'lash imkonini beradi. Masalan, tabiatshunoslik darsida "Bahor fasli" mavzusini o'rganish jarayonida bolalar shu mavzuga mos rasm chizish yoki qo'shiq kuylash orqali o'z taassurotlarini estetik tarzda ifoda etadilar.

Montessori metodikasi — bolalarning erkin rivojlanishi va mustaqilligini qo'llab-quvvatlaydigan pedagogik tizim bo'lib, unda estetik tarbiya muhim o'rin tutadi. Montessori muhitida bolalar chiroyli va tartibli ta'lim makonida estetik idrokni rivojlantiradilar.

O'yin texnologiyalari estetik tarbiyaning eng samarali metodlaridan biridir. "Ranglar olami", "Kim tezroq yasaydi?", "Sehrli mo'yqalam" kabi didaktik o'yinlar bolalarda nafaqat tasviriy ko'nikmalarni, balki estetik tafakkur va ijodiylikni rivojlantiradi.

Simulyativ texnologiyalar esa bolalarni real hayotiy vaziyatlarga tayyorlashda yordam beradi. Masalan, "Musika studiyasi" yoki "Rassomlar maktabi" kabi simulyativ muhitlar tashkil etish orqali bolalarning san'at va musiqa orqali o'zini erkin ifoda etishi ta'minlanadi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish estetik tarbiyani mazmunan boyitadi va uni bolalar uchun qiziqarli, mazmunli va samarali qiladi.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida estetik tarbiya bolalarning ma'naviy-ruhiy dunyosini boyitish, badiiy didini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. San'at, musiqa va ijodiy faoliyat estetik tarbiyaning asosiy vositalari sifatida bolalarda go'zallikni his qilish, uni qadrlash va yaratishga bo'lgan intilishni shakllantiradi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, estetik tarbiya nafaqat bolalarning emotsional rivojiga, balki tafakkuri, nutqi, kuzatuvchanligi va tafakkur kengligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Estetik tarbiyani samarali tashkil etish uchun quyidagi amaliy tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

- ta'lim jarayoniga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish;
- san'at, musiqa va ijodiy mashg'ulotlarni integratsiyalashgan holda tashkil etish;
- bolalarda mustaqil ijod qilish uchun sharoit yaratish;
- estetik tarbiyaga yo'naltirilgan interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish;
- simulyativ texnologiyalar yordamida badiiy-estetik muhit yaratish;
- oilaning estetik tarbiyadagi rolini kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, estetik tarbiya maktabgacha ta'limda bolani har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllantirishning ajralmas bo'g'ini hisoblanadi. Ta'lim jarayonida san'at, musiqa va ijodiy faoliyatdan keng foydalanish orqali bolalarda nafosatga muhabbat, go'zallikni anglash va ijodiy yondashuv asoslari shakllanadi. Bu esa ularning kelajakdagi ijodiy, ma'naviy va intellektual rivoji uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. 2018 y
2. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. 2021y.
3. Vigotskiy L.S. "Bola psixologiyasi". 2021y
4. Rubinshteyn S.L. "Umumiy psixologiya asoslari". 2024 y
5. Munavvarov X. "Pedagogika nazariyasi". 2021 y
6. Durdikulovich, A. K. (2025). APPLICATION OF SIMULATIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING MUSIC EDUCATORS BASED ON THE CREDIT-MODULE SYSTEM. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 12(02), 71-73.

7. Kosimov, A. (2025). APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MUSIC EDUCATION: FORMATION OF TEACHER COMPETENCE BASED ON SIMULATION AND REFLECTIVE ANALYSIS APPROACHES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 159-164.
8. Косимов, А. (2025). METHODOLOGY FOR APPLYING SIMULATIVE TECHNOLOGIES IN MUSIC EDUCATION BASED ON AN INTEGRATIVE APPROACH. *Международный мультидисциплинарный журнал исследований и разработок*, 1(1), 46-49.
9. Durdikulovich, K. A. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNING ESHITUV QOBILIYATLARINI HAMDA OVOZINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *IMRAS*, 7(4), 204-208.

